Aanpak bodemverontreiniging in het project Nederrijn
Beschrijving t.b.v. aanvraag Ow vergunningen

1. Aanleiding
Boskalis is gestart met de voorbereiding van het project Nederrijn. Hierbij zijn op 4 locaties rivierverruimingswerkzaamheden voorzien: Elst, De Tollewaard, Middelwaard en Doorwerthsche Waarden.
Ten behoeve van dit project dienen vergunningen Ontgrondingenwet aangevraagd te worden.
In het kader van deze Ow-vergunningen moet inzicht zijn in de bodemkwaliteit binnen het gebied, moet aangegeven worden hoe hiermee omgegaan wordt en moet duidelijk worden dat de bodemkwaliteit geen belemmering vormt voor de voorgenomen activiteit.

Voorliggende memo beschrijft op hoofdlijnen de bodemkwaliteit en hoe hiermee binnen het project omgegaan zal worden. Een verdere uitwerking van de bodemaanpak zal plaatsvinden in/vanuit diverse andere kader zoals de Wet bodembescherming, de Waterwet en het Besluit bodemkwaliteit.

2. Algemene beschrijving van de bodemkwaliteit binnen het plangebied
Algemeen
In 2009-2010 zijn door Oranjewoud bodemonderzoeken uitgevoerd in de 4 locaties van het project Nederrijn. Hieruit blijkt dat er binnen het plangebied sprake is van 2 verontreinigingen. Enerzijds is in het gehele plangebied de bodem diffuus verontreinigd als gevolg van de decennialange sedimentatie van verontreinigd rivierslib. Anderzijds zijn er in of nabij het plangebied lokaal een aantal puntbronnen.

Diffuse verontreiniging
Uit de bodemonderzoeken blijkt dat er bij de diffuse verontreiniging overwegend sprake is van een lichte verontreiniging. Slechts incidenteel worden gehalten boven de interventiewaarde aangetroffen. Hiermee komt de diffuse verontreiniging in Nederrijn overeen met de diffuse verontreiniging die elders in het rivierengebied ook wordt aangetroffen.
Lokaal moet nog aanvullend onderzoek uitgevoerd worden om de diffuse verontreiniging volledig in beeld te brengen. Bij de eerder uitgevoerde onderzoeken uit 2009/2010 waren de voorgenomen ingrepen immers nog niet (voldoende) bekend zodat er nog geen volledig dekkend onderzoek beschikbaar is. Dit aanvullend onderzoek zal begin 2012 afgerond worden.

Puntbronnen
Uit de bodemonderzoeken blijkt in de uiterwaard van Middelwaard een voormalige stortplaats aanwezig is. Omdat hier geen ingrepen zijn gepland is er verder geen aandacht besteed aan deze puntbron.
Verder blijkt dat de ophoging bij het voormalige bedrijfsterrein te Elst beschouwd kan worden als een (deels) ernstig verontreinigd gebied. Dat betekent dat er, voorafgaand aan het uitvoeren van de werken een saneringsplan moet worden opgesteld en vastgesteld.

3. Algemene beschrijving van de aanpak van de diffuse bodemverontreiniging
Uit de beoordeling van de diffuse bodemverontreiniging blijkt dat de huidige bodemkwaliteit nergens een belemmering vormt voor het watersysteem zodat er vanuit de diffuse bodemverontreiniging geen sanerende maatregelen nodig zijn.

Bij het uitvoeren van het project komt een hoeveelheid diffuus verontreinigde grond vrij. De werkwijze die gehanteerd zal worden kan als volgt samengevat worden:
- de vrijkomende diffuus verontreinigde grond die voldoet aan de eisen uit het Besluit bodemkwaliteit wordt toegepast binnen het project, bijvoorbeeld voor de aan te leggen ooibossen;
- de vrijkomende diffuus verontreinigde grond met gehalten boven de interventiewaarde wordt afgevoerd naar een erkende verwerker. Hiermee is rekening gehouden bij de kostenraming van de aanbesteding;
- voor zover er een overschot is aan grond zal de schone grond/zand worden afgevoerd uit het gebied om daar nuttig te worden toegepast.

Procedureel zullen voor het hergebruik van de grond binnen het project meldingen Bbk gedaan worden. Daarnaast kan een Waterwetvergunning nog nodig zijn voor het ontgraven van de ernstig verontreinigde grond. Hierover wordt nog overleg gevoerd met het bevoegd gezag, Rijkswaterstaat.

4. Algemene beschrijving van de aanpak van de puntverontreiniging Elst

Uit de bodemonderzoeken blijkt dat op het voormalige bedrijfsterrein in Elst sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging.
Voor het ontgraven binnen het drogere oevergebied (globaal het gebied tussen de bestaande watergang en de bestaande zomerkade) zal er dus een Wbb-procedure doorlopen moeten worden. Hiertoe moet een saneringsplan opgesteld worden dat voorgelegd zal worden aan het bevoegd gezag Wbb, zijnde de provincie (Utrecht).
De kenmerken van dit saneringsplan zijn reeds besproken met het bevoegd gezag en kunnen in hoofdlijnen als volgt samengevat worden:

- alle ontgravingen worden uitgevoerd onder milieukundige begeleiding;
- het ontgraven materiaal wordt gezeefd;
- het vrijkomende zand kan van de saneringslocatie afgevoerd worden en toegepast worden voor de ophoging van het ooibos. Uit de onderzoeken blijkt namelijk dat het zand niet ernstig verontreinigd is;
- het bodemvreemde materiaal wordt gescheiden in diverse deelstromen. Dit scheidingsproces is er op gericht om de afvoer van materiaal zo veel mogelijk te vermijden en (dus) het hergebruik te maximaliseren. Hergebruik is hier met name gericht op het toepassen van de vrijkomende baksteen en puin als verharding in toekomstige paden;
- voor alle deelstromen die na scheiding weer worden hergebruikt (zand en puin) zal, voorafgaand aan het hergebruik, de kwaliteit worden bepaald;
- er wordt, na ontgraving, een leeflaag gerealiseerd die voldoet aan de omgevingskwaliteit zijnde klasse A. Door de kwaliteit van de leeflaag af te stemmen op de omgevingskwaliteit wordt als het ware reeds geanticipeerd op het feit dat het huidige droge oevergebied na ontgraving deel zal uitmaken van het stroomvoerend winterbed en er dus (op termijn) een aanpassing van de begrenzing van de drogere oevergebieden zal plaatsvinden.